



Harm Visserman
vindt uitdaging
in pastel

De punter van opa Durk

Zijn liefde voor oude boten begon met de punter van zijn opa uit Blokzijl, de BLO5. Die boot is nog steeds een favoriet model voor de pasteltekeningen die Harm Visserman maakt. Het werken in pastelkrijt is gemakkelijk, want je veegt het zo uit, maar is tegelijkertijd een zoektocht naar de schaduwwerking in de zeilen of de juiste kleuren. "Brengt het tekenen mij dichterbij het onderwerp? De liefde voor het ambacht groeit er door, je krijgt er steeds meer oog voor."

Tekst MARIO BROEKHUIS | Fotografie THEO TANGELDER



'Het is de vorm die fascineert, dat ze doorleefd zijn, deuken hebben'



Na het opzetten van de contourlijnen in houtskool begint het inkleuren met pastekrijt.

De naam Visserman, pasteltekeningen van vissersschepen, het mag geen toeval heten. "Mijn opa van vaderszijde, Durk Visserman, was postbode en visser in Blokzijl. Wanneer ik er met vakantie was, vroeg ik steevast: 'Opa, gaan we vissen?' Daar zal mijn liefde voor oude boten en vooral platbodems vandaan zijn gekomen. Hij had een punter, de BLO5, in 1917 gebouwd door de grondleggers van Royal Huisman, nu een wereldberoemde jachtwerf, toen in Ronduite, het gehucht waar de familie van mijn moederskant woonde. Opa aan moederskant was veehouder en schipper. Hij vervoerde met de Disponibel, toevallig ook uit 1917, voornamelijk zand en stenen. Ik kan me goed herinneren dat ik er logeerde en het gordijn voor het raam opendeed, terwijl er aan de overkant op de werf van Huisman een boot het water in gleeed, het zal een zestig jaar geleden zijn." Harm volgde de LTS en wist, terwijl hij zijn tijd doorbracht met figuurzagen en bootjes bouwen, dat zijn toekomst was voorbestemd als timmerman. In zijn vrije tijd bouwde hij tot twee maal toe een kano en een speedboot. "Of ik niet liever botenbouwer was geworden, misschien wel, maar ja, achteraf. Het speelde niet." In zijn latere loopbaan kreeg Harm met bouwkundig tekenen te maken. Van daaruit komt de hobby voort om met pastekrijt en inkt bezig te zijn. "Op de LTS, ik zie hem nog zo staan, kon een docent een blokje hout tekenen, zo mooi met al die nerven. Dat wilde ik ook. Ik wil graag iets creëren. Het handmatige, ambachtelijke trekt mij. Brengt het tekenen mij dicht bij het onderwerp? De liefde voor het ambacht groeit erdoor, je krijgt er steeds meer oog voor."



Het vinden van de juiste kleuren is een zoektocht, soms zelfs een worsteling.

De ganzenveer is al meer dan zestig jaar oud. "Destijds aan mij uitgereikt op de ambachtschool."



"Meestal valt het wel mee", zegt Harm met zijn handen onder het krijstof.



Alsof Harm even terug aan boord is bij zijn opa, op de achtergrond het perspectief als passagier op de punter.

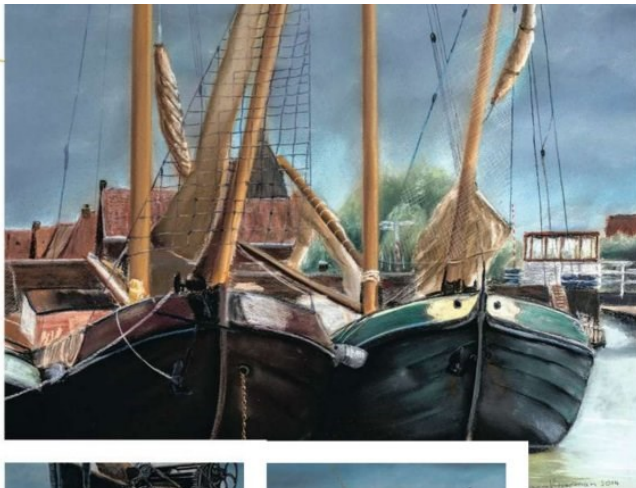
Niet uit de vrije hand

Een groot deel van de pasteltekeningen die Harm maakt is van schepen met gestreken zeilen in de haven. Het is van foto's die hij zelf kan maken vanaf de walkant. "Ik ben niet zo'n vrije en goede tekenaar die zomaar iets ziet en dat uitwerkt. Ik moet er een foto naast hebben, bovendien ben je met zo'n pastel toch een aantal dagen zoet en dat doe ik aan de tekentafel. Zo plenair een boot tekenen gaat mij niet goed af, dat wordt niet wat. Vooral ook om de details te zien en te tekenen heb ik een foto nodig." Om foto's te maken van zeilende schepen zal Harm er met een ander schip naast moeten varen. Maar hij heeft weinig foto's van klappende zeilen, het opbollen in de wind, opspattend water, golflslag en de fraaiste luchten van het open water. Als hij die wereld tekent is Harm vooral aangewezen op zijn fantasie en dan

begint een zoektocht naar de schaduwwerking in de zeilen of de juiste kleuren. "Het kan een worsteling zijn. Vaak is het zoeken naar de kleuren, naar de juiste spanning van schaduw en licht. Maar je kunt die zoektocht met pastekrijt vrij gemakkelijk maken. Je kunt het zo met de ganzenveer uitvoeren en met een andere kleur verder gaan, waarbij ik kan kiezen uit een paar honderd krijtjes." Zijn ganzenveer dateert nog van de tekenlessen op de LTS.

Mee met de BLO5

Een bijzonder perspectief is dat van de meevarende passagier, zoals aan boord van de punter



Van een foto gemaakt in de haven van Harlingen. "We kwamen er tijdens het fietsen van de Elfstedentocht."

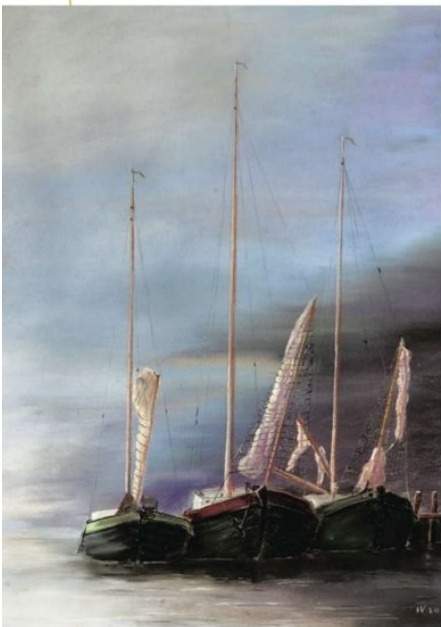
boten die ik teken tjalken, maar ik noem ze zo. Of botters. Het verschil? Zo deskundig ben ik er niet in, maar tjalken zijn stalen schepen, meest voor vrachtvervoer en botters zijn van hout. Op de Zuiderzee voeren ze bij de vleet." Harm houdt van de vormgeving van schepen, waardeert het ambacht waarmee ze zijn gemaakt en koestert de herinnering die ze oproepen. Maar hij is geen fanatiekeling. "Ik hoef niet al die types te kennen. Ik heb wel 'ns een schip voor botter uitgemaakt en toen bleek het een Vollenhovense bol te zijn, ook een vissersboot van hout. Het is de vorm die fascineert, dat ze doorleefd zijn, deuken hebben. Hoe meer roest erop, hoe liever. Iedere klinknagel probeer ik te laten zien, iets dat ze

"Bewonderenswaardig als je bedenkt hoe mensen dat met de hand konden maken"

tegenwoordig niet meer kennen, alles wordt gelast." Met dat in gedachten houdt Harm vast aan de schepen van de vroegere Zuiderzee en laat zich niet verleiden om indrukwekkende barken en schoeners te gaan tekenen. "Ik hou het bij deze bootjes, daar ligt mijn hart."

Bij de kringloop

Zijn houtsneden die in inkt zijn gedrukt, gaan de tijd wel overleven; de pasteltekeningen zijn vergankelijker. "De nadelige kant van pastel is de kwetsbaarheid. Als je het ophangt moet er altijd glas voor, want je kunt er niet met de poetsdoek overheen." Voor Harm geen reden om te kiezen voor olieverf, acryl of aquarel. Alleen op vakantie maakt hij in een schetsboekje hele fijne aquarelletjes van de plekken waar hij komt en schrijft er in sierlijk schrift zijn belevingen bij. Het unieke boekje kan een dierbare erfenis zijn voor de kinderen. "Ja, voor later, wanneer ze zien: gut, wat heeft die ouwe gemaakt, wat moeten we ermee? Naar de kringloop...", grapt hij nu. "Eerlijk, ik zag al wel 'ns een prentje van mij bij de kringloop liggen. Hij lag niet bij het goedkoopste van vijftig cent, dat scheelt. Ik moest er wel om lachen, het stoorde mij niet." Harm (74) voelt niet de behoefte aan een grootse expositie of internationale erkenning. Hij geniet van het maken en als het af is: "Dan denk ik: Harm, dat heb je toch weer netjes gedaan." 



"De kop en de kont van de tjalk Res Nova."

van zijn opa. "Toen opa niet meer kon, ik denk een veertig jaar geleden, kon niemand in de familie de punter overnemen en is hij door iemand in Noord-Holland gekocht. Later, voor een happening met oude schepen in Blokzijl las ik in de krant dat de BLO5 er ook zou aanmeren. Ik heb de eigenaar gebeld met de vraag of de naam Visserman hem wat zei, en natuurlijk. Met een neef van mij, die ook vaak met opa meeding, hebben we een middag meegezeild." De foto's die toen zijn geschooten dienen nog altijd als een dierbare inspiratiebron. Een pasteltekening vanaf het dek van de BLO5 roept de herinnering op. "Je ziet vanaf het dek de kade waar opa hem altijd afmeerde. Ik gebruik deze compositie nu voor een houtsnede en zoom daarbij meer in op de mooie lijnen van de spanten, want het is bewonderenswaardig als je bedenkt hoe mensen dat met de hand konden maken. Zonder elektriciteit, met zagen, schaven en buigen. Zo gebeurt het nog steeds op de twee punterwerven in Giethoorn, de techniek is eigenlijk niet veranderd." De tjalk is zijn favoriete schip. "Misschien zijn niet alle

Harm gebruikte zijn fantasie door drie Harlinger platbodems in een andere omgeving te plaatsen.



Aan boord van de ZS13 in Zwartsluijs, een favoriet model voor de kunstenaar.